

Poročila in ocene

1.19 Objavljena recenzija, prikaz knjige, kritika

Od težavnih muzejskih tem na mednarodni konferenci ICOM do Šolskega muzeja v švedskem Helsingborgu Difficult Issues - ICOM Germany and ICOM Nord conference in Helsingborg, Sweden, September 21-23, 2017

Od 20. do 23. septembra 2017 je potekala mednarodna muzejska konferenca ICOM*, ki so jo pod naslovom **Difficult Issues**¹ (kar lahko razumemo kot muzejska težavna vprašanja, težavne teme) pripravili v sodelovanju šestih nacionalnih odborov ICOM nordijskih držav in Nemčije. Kraj konferenca je bilo južnošvedsko obmorsko mesto **Helsingborg** z lepim kulturnim središčem, imenovanim Dunkers kulturhus. Svojemu mestu ga je doniral uspešni poslovnež Henry Dunker, ki je bil v začetku 60. let 20. stoletja najbogatejši Šved. Zanimiva in uporabna stavba s pogledi na morje je bila zgrajena leta 2002 (arh. Kim Utzon).² Moderen kulturni dom obsega poleg prireditvenih prostorov tudi impresivno razstavo krajevnega muzeja.

Na konferenci, ki je tako obravnavala težke muzejske stvari (dediščina, vprašanja, zgodbe, predmeti), se je zbralo skoraj dvesto udeležencev iz blizu dvajsetih držav, tudi iz Malezije in Japonske, med njimi sta bila tudi dr. Hans-Martin Hinz, prejšnji predsednik ICOM, in sedanja predsednica Suay Aksoy, ki je na konferenci tudi aktivno sodelovala z vsebinskim uvodom³ in vodenjem zelo povezovalnega zaključnega panela *What We Have Learned* (Kaj smo se naučili) z zaključki posameznih sekcij. Pri tem panelu so namreč posamezni moderatorji zavzeto povzeli tematiko referatov in diskusijo ter tako prispevali zaključno analizo.⁴

Konferenca je bila v mednarodnem sodelovanju odlično pripravljena in del rezultatov je predstavljen tudi na njeni spletni strani, nemški so-organizatorji

* ICOM - International museum council / Mednarodni muzejski svet, <https://icom.museum/en/>

1 Difficult Issues – ICOM Germany and ICOM Nord conference in Helsingborg, Sweden, September 21–23, 2017, <http://www.icom-helsingborg-2017.org/conference/> (pridobljeno, 2. 9. 2019)

2 Dunker culture house, <https://www.visithelsingborg.com/en/dunker-culture-house/> (pridobljeno, 2. 9. 2019)

3 Suay Aksoy's Speech, http://www.icom-helsingborg-2017.org/conference/blog/blog_home/suay-aksoys-speech (pridobljeno, 2. 9. 2019)

4 What We Have Learned, http://www.icom-helsingborg-2017.org/conference/blog/blog_home/what-we-have-learned (pridobljeno, 2. 9. 2019)

Pogovori po predstavivah na konferenci ICOM Difficult Issues, Helsingborg (Švedska). Na fotografiji levo udeleženke sekcije o težavnih predmetih in občutljivih zgodbah in desno: Kathrin Pabs in Suay Aksoy.*

pa so pripravljali tudi publikacijo in uspešno zbrali večino prispevkov in jo izdali v letu 2019.⁵ V treh dneh konference smo tako spremljali kakšnih trideset tem, večinoma v obliki 15-minutnih predavanj z zaključno diskusijo, le štiri v obliki razstavljenih posterjev. Predavanja so se dotikala vprašanj etike, težavnih muzejskih eksponatov in občutljivih zgodb, muzejev in spreminjajočih se skupnosti, spornih zgodb, družbene odgovornosti muzejev, zbiranja in predstavljanja skritih sodobnosti, odkrivanja temnih pripovedi in premoščanja zgodovine s sedanjo-stjo. Poleg predavateljev iz držav organizatorjev – torej iz vseh nordijskih dežel in Nemčije – so izmed številnih prijavljenih referatov vključili v program konference

* Vse fotografije v prispevku je posnel Branko Šuštar.

5 Deutschland, ICOM (Hrsg.): Difficult Issues: Proceedings of the ICOM international conference 2017, Heidelberg: arthistoricum.net, 2019 (Beiträge zur Museologie, Band 7), <https://doi.org/10.11588/arthistoricum.428>; <https://books.ub.uni-heidelberg.de/arthistoricum/catalog/book/428>

Predavanja in komentarji so potekali v delovnem in prijetnem razpoloženju. Zaključna sekcija, pri kateri so sodelovali vsi moderatorji, je potekala pod naslovom Kaj smo se naučili.

le nekaj predstavitev tudi od drugod: tako iz ZDA,⁶ Italije,⁷ Velike Britanije in Severne Irske,⁸ Estonije,⁹ Poljske¹⁰ in eno tudi iz Slovenije.

Težavna vprašanja muzejev so zelo različna in še zdaleč ne samo politična. Na Ferskih otokih je to tradicija lova na kite, ki je seveda krvava in že likovna upodobitev tega tradicionalnega motiva je za koga lahko sporna. Tudi predstavitev teme medicinskega muzeja iz Osla, Doma pri duševno bolnih, ni bila politična, je pa težka. Seveda je bila prisotna tudi politika: pa če je šlo za politiko dostopa do denarja in finančnih ugodnosti za muzeje manjšin v ZDA ali za kulturno identiteto rusko govorečih v baltskih državah, če omenimo le ta primera.

-
- 6 *The politics of diversity: excluding identities from the inclusivity movement*, Antonio Rodriguez, Consultant, Traveling Exhibitions and International Programs, Strategic Partnerships and Alliances, Washington D.C., USA
  - 7 *Trembling walls. When the earthquake changes the identity of local museums*, Valeria Pica, National Coordinator for Education and Mediation, Rome, Italy.
  - 8 *Collection management and public consent: the practice, politics and perception of collections disposal and transfer*, Michael Terwey, Head of Collections and Exhibitions, National Science and Media Museum, Bradford, UK; *Collecting the Troubles and Beyond: the role of the Ulster Museum in interpreting contested history*. Karen Logan, Project Curator, National Museums Northern Ireland, Belfast, Northern Ireland.
  - 9 *Managing the 'Other': stories of the Estonian Russian-speaking minority in the core exhibition of the Estonian National Museum*. Terje Anepaio, Researcher Curator, Estonian National Museum, Tartu, Estonia / Kristel Rattus, Researcher Curator, Estonian National Museum, Tartu, Estonia
  - 10 *Warsaw, 2004 – Gdańsk, 2017. Evolution of the Polish museum boom*, Maria Kobielska, Jagiellonian University, Research Center for Memory Cultures, Krakow, Poland

Šolski muzej v Helsingborgu (Helsingborgs Skolmuseum) deluje v vzhodnem delu mesta v tradicionalni šolski stavbi iz leta 1866 z vrtom, ki še služi kot otroško igrišče.

Zelo čustvena je bila Áile Aikio (Finska) s predstavitvijo problemov laponskega muzeja (Sámi Museum Siida). Laponci so ugrofinski narod in živijo na ozemlju, velikem za eno Švedsko, in to v štirih državah. So kot skandinavski Kurdi? "Laponska kultura je neznanka ne samo v širšem evropskem prostoru, tudi Švedi jo poznajo dokaj površno," je zapisalo Delo leta 2014 ob temi o kulturne prestolnice Evrope (švedska Umeå).¹¹

Pozornost udeležencev je z obravnavo problematike muzejev na Poljskem in političnih dilemah, povezanih z muzejsko predstavitvijo nacionalne zgodovine, pritegnila tudi Maria Kobielska z Jagiellonske univerze iz Krakova (Warsaw, 2004–Gdańsk, 2017. *Evolution of the Polish museum boom*). Zanimanje je vzbudil tudi finski projekt muzeja in univerze o materialni dediščini nemške vojaške prisotnosti na Laponskem (Finska) med 2. svetovno vojno. Seveda so tam ljudje prej doživeli rusko-finsko vojno. Temo so predstavili pod naslovom *Smo še prijatelji?/Sind wir noch Freunde?*¹²

Pri panelu o odkrivanju temnih pripovedi, ki ga je vodila Minna Sarantola-Weiss, članica odbora ICOM Finland, sem pod naslovom *Museums and presentation*

¹¹ Kultura v letu 2014: Latvijci skromno, Švedi velikopotezno, Delo 2. 1. 2014, <https://www.delo.si/kultura/dediscina/kultura-v-letu-2014-latvijci-skromno-svedi-velikopotezno.html> (pridobljeno, 9. 9. 2019)

¹² Displaying the difficult history of the German presence in Finnish Lapland, 1941–44. (Material heritage of German WWII military presence in Finnish Lapland, <http://blogs.helsinki.fi/lapland-dark-heritage> (pridobljeno, 9. 9. 2019)

Muzej tudi s predmeti in ambientalnimi postavitvami zanimivo predstavlja pisanje in računanje, deška ročna dela (mizarstvo) in deklška ročna dela (šivanje, likanje) ter gospodinjstvo nasploh, pa tudi glasbeni pouk, prometno vzgojo, higieno in zdravstvo, posebej šolsko zobozdravstveno ordinacijo.

of education, wars and the socialist period as problematic memories – experiences in Slovenia predstavil nekaj odprtih vprašanj težke dediščine pri nas, tudi na področju izobraževanja, in s primeri opozoril, kako takšna vprašanja rešujejo naši muzeji.¹³ Nekaterim udeležencem sem posredoval tudi gradivo našega muzeja.

Zadnji dan dopoldne smo poslušali še nekaj pretresljivih tem: tako sta fotografije pokojnih raziskovali finski kolegi (Satu Savia, Helsinki City Museum in Hanna Talasmäki) in se spraševali, ali naj res muzej odloča, kdo bo pozabljen, skrit ali pa se ga bomo spominjali. Merete Ipsen (Women's Museum in Denmark, Aarhus) je razpravljala o težavnih ženskih temah (Difficult issues around gender) ter predstavila zelo aktivno socialno in terapevtsko vlogo njihovega muzeja, ki je vključen v reševanje sodobnih človeških stisk.

Tudi za nas je zanimiv **predlog oblikovanja novega komiteja ICOM za etična vprašanja**, ki so ga pod naslovom An open forum for reflection about

¹³ Difficult Issues, http://www.icom-helsingborg-2017.org/conference/blog/blog_home (pridobljeno, 9. 9. 2019)

 <p>HELSINGBORGSK SKOLMUSEUM Smäschriftserie nr 9</p> <p>Skolplanscher - konstverk 1800-talet - 1962</p>	 <p>HELSINGBORGSK SKOLMUSEUM Smäschriftserie nr 3</p> <p>Lärarutbildning genom tiderna</p>
--	--

Helsingborgs Skolmuseum od 2014 prizadevno izdaja tudi serijo brošur o zgodovini tamkajšnjega šolstva. Ta Smäschriftserie predstavlja šole, pedagoge in posamezne teme: šolske stenske slike – umetniška dela 19. stoletja, usposabljanje učiteljev skozi čas.

ethics – a new ICOM International Committee on ethical issues? predstavili nemški, danski in norveški kolegi: *Kathrin Pabst*, Vest-Agder Museum, Kristiansand, Norway; *Søren la Cour Jensen*, The House of Knud Rasmussen, Hundested, Denmark; *Per B. Rekdal*, Education and Public Services, Museum of Cultural Heritage, Oslo, Norway.¹⁴ Z njihovim predlogom in pobudo za podporo smo se slovenski muzealci seznanili tudi preko spletnih informacij ICOM Slovenija. Jeseni 2019 je že jasno, da je pobuda uspela in muzejska skupnost ICOM ima nov mednarodni komite **ICEthic** International Committee on Ethical Dilemmas z devetimi člani odbora, ki ga vodi Kathrin Pabst iz Norveške. Do izdelave spletne strani ponuja informacije facebook (<https://www.facebook.com/ICEthics/>).

V času konference sem navezal stike z nekaterimi udeleženci konference ter v Helsingborgu skupaj s ptujskima muzejskima kolegicama Mojco Vomer Gojkovič in mag. Natašo Kolar obiskal še tamkajšnji manjši, a zanimiv in aktiven Šolski muzej (**Helsingborgs Skolmuseum**). Svet šolskih muzejev je res razvejan in

¹⁴ A new ICOM International Committee on ethical issues? http://www.icom-helsingborg-2017.org/conference/blog/blog_home/new-icom-international-committee-ethical-issues

HELSINGBORGS SKOLMUSEUM

FREE ENTRANCE

GUIDED TOURS 20 SEK/PERSON

All guided tours must be pre-booked.

MEMBERSHIP ANNUALLY 20 SEK

Entire amount of fee covers for preserving museum collections.

The association of Helsingborg school museum

The museum is held in trust by above-mentioned non-profit association. The city of Helsingborg is supportive financially. The collections comprise of ca 2000 photographs ca 2000 pictures, of more than 6000 books and 3500 objects of a wide range, which means that an important cultural landmark is hosted in a beautiful little building at Bergaliden, Helsingborg.

Its main purpose is to present a museum covering one particular trade and profession. Our combined collections are a true gold mine for everyone with a keen interest for history.

Printing: Helsingborg 2014
Fotos: Rosita Warring, Lemnart Sjöberg, Michael Warring, Tor Halverson.
Text: Rosita Warring
Layout: Michael Warring, Warring Kommunikation (www.warring.se)
Translation: Hilkan Lillieföld

WELCOME TO HELSINGBORG'S SCHOOL MUSEUM

School history in first building for elementary education in Helsingborg

Bergaliden 24 Tel. 042-144704
(vid Slottsvångskolan) www.skolmuseum.se
252 23 Helsingborg info@skolmuseum.se

Med publikacijami je tudi kratek ilustriran vodič o muzeju in njegovi dejavnosti (Helsingborgs Skolmuseum, 2014).

mednarodni. Muzej so ustanovili na pobudo pedagoških delavcev leta 1985 in ima prostore na vzhodni strani mesta, saj deluje v nekdanji šolski stavbi Vzho-dne šole (Östra Skolan) iz leta 1866. To je bila prva stavba v mestu, namenjena prav javni šoli. Muzej ima na voljo tristo kvadratnih metrov razstavnega prostora za predstavitev osnovnega šolstva v mestu in okolici, od šolskih stavb do pouka posameznih predmetov kot tehničnega pouka in ročnih del pa tudi kuhanja in glasbe, telovadbe s smučanjem pa tudi zdravstva s šolsko zobozdravstveno ambulanto. Takšne ambulante so začeli odpirati zgodaj, že v začetku 20. stoletja, ko so uporabljali še vrtnalnice, ki so jih poganjali kar z nogo.

Muzej deluje kot društvo s podporo mesta in zavzeti prostovoljci pod vodstvom gospe Rosite Warring pripravljajo razstave, skrbijo za gradivo in objavljajo prispevke o zgodovini šolstva.¹⁵ Zbirke muzeja obsegajo 3000 fotografij, več kot 12.000 učbenikov, 2500 stenskih učnih slik in 3500 drugih predmetov od 19. stoletja do danes. Delujoče šole jim podarjajo izobraževalno gradivo, ki je bolj zanimivo za zgodovino kot za sodobni pouk, nekaj predmetov pa so donirali tudi nekdanji šolarji.

¹⁵ Helsingborgs Skolmuseum, <http://www.skolmuseum.se>; https://sv.wikipedia.org/wiki/Helsingborgs_skolmuseum (pridobljeno, 9. 9. 2019)

Rosita Warring, ki s sodelavci vodi šolski muzej Helsingborgs Skolmuseum, vpisuje posvetilo v eno od knjig, ki ju je izdal muzej.

Od leta 2014 izdajajo v muzeju tudi serijo brošur o zgodovini šolstva, povezanih z razstavno dejavnostjo in delom ter gradivom muzeja. Brošura o dejavnosti muzeja je na voljo tudi v angleščini in nemščini ter na spletu.¹⁶ Jeseni 2013 so pripravili v kulturnem centru Dunkers razstavo o 175 letih ljudske šole v Helsingborgu z naslovom Znanje, veselje in nekaj kaznovanja (*Kunskap, glädje och lite ris... Helsingborgs folkskola 175 år*).¹⁷ Po tej razstavi je leta 2014 izšla v uredništvu Rosite Warring pod istim naslovom tudi knjiga s 35 prispevki 22 sodelavcev o zgodovini šolstva, ki se začne z runami in konča s šolo danes.

Druga knjiga, ki je izšla v muzeju leta 2015 v uredništvu in s prispevki Rosite Warring ter s šolskim zvoncem na platnicah, nosi naslov *Klockan klämtar för dig* (čisto po Hemingwayevem *For Whom the Bell Tolls*): *undervisningslokaler i Helsingborg under 700 år, 1290-1990*. Knjiga predstavlja kar 189 različnih prostorov za šolanje v sedanji občini Helsingborg v zadnjih sedemstotih letih. Stavbe in prostori so predstavljeni s fotografijami in na 77 zemljevidih.¹⁸ Muzej je zanimiv primer manjšega muzeja, ki je vpet v kulturno in šolsko dejavnost razvijajočega se južnošvedskega obalnega mesta. Ob obisku sem pridobil tudi nekaj njihovih brošur ter

16 Welcome to Helsingborg's School Museum, <http://www.skolmuseum.se/wp-content/uploads/2014/10/Skolmuseet-A5-2.0-engelska-f%C3%B6r-web.pdf> (pridobljeno, 16. 9. 2019).

17 Kunskap, glädje och lite ris ... Helsingborgs folkskola 175 år , 2013, <http://www.mynewsdesk.com/se/helsingborg/pressreleases/kunskap-glaedje-och-lite-ris-helsingborgs-folkskola-175-aar-902444> (pridobljeno, 16. 9. 2019).

18 Köp våra böcker, <http://www.skolmuseum.se/kop-boken-kunskap-gladje-och-lite-ris/> (pridobljeno, 9. 9. 2019).

*Učitelj za katedrom – z razstave v Šolskem muzeju
Helsingborgs Skolmuseum.*

obe navedeni knjigi, ki sta s posvetilom urednice in avtorice že vključeni v knjižnico našega muzeja. V Helsingborg pa sem poslal nekaj publikacij našega muzeja.

Na poti do konference v švedskem Helsingborgu sem v mestu **Hillerød** (Danska) od daleč videl grad Frederiksborg (od 1878 nacionalni muzej s portretno zbirko). Ustavil sem se še v historični danski prestolnici **Roskilde**, kjer stoji srednjeveška katedrala z grobnicami danske kraljeve rodbine. Tam deluje imeniten Muzej vikiških ladij/Vikingskibsmuseet, ki pa je mnogo več kot muzej ladij – je pestra ustanova z domiselnimi predstavitvami in rekonstrukcijami ter aktivnim doživljanjem vikinškega srednjega veka.¹⁹ Konferenco smo končali na Danskem. V sestrsko mesto švedskemu Helsingborgu – v danski **Helsingør** smo se udeleženci prepeljali prek morske ožine Øresund. Tudi tu je kar nekaj težke zgodovine, saj je nekdanj vsa južna Švedska sodila k Danski in meščani konferenčnega mesta Helsingborg ter vse pokrajine Scania so sredi 17. stoletja zamenjali identiteto, saj so leta 1658 prišli pod oblast švedskega kralja Karla X. Gustava in postali švedski podaniki. Helsingør, mesto na zahodni strani morskega preliva, pa je ostalo dansko in je del UNESCO-ve dediščine, znano zaradi Shakespeara in njegovega danskega kraljeviča Hamleta (grad Kronborg). V novejšem času je mesto znano tudi po novem (2013) in večkrat nagrajenem **Danskem pomorskem muzeju** (M/S Museet for Søfart – Danmarks nationale søfartsmuseum.²⁰ Muzej

19 Vikingskibsmuseet, <https://www.vikingskibsmuseet.dk/en/> (pridobljeno, 2. 9. 2019).

20 M/S Museet for Søfart, <http://mfs.dk/en/> (pridobljeno, 9. 9. 2019).

*S trajektom Hamlet iz Švedske prek morske ožine Øresund na Dansko:
danski Helsingør z gradom Kronborg.*

preseneča z moderno povezovalno arhitekturo v nekdanjem suhem doku in seveda z domiselno in zanimivo razstavo.²¹

Konferenca severnoevropskih komitejev ICOM na Švedskem je bila zanimiva tudi zaradi vsebinskih povezav z mednarodno konferenco, ki je potekala pri nas dva tedna zatem: v Cekinovem gradu v Ljubljani med 5. in 7. oktobrom 2017. Tam sem pod naslovom *Museums and Problems with Educational Heritage between Memories and Oblivion* sodeloval s prispevkom o dediščini izobraževanja med spomini in pozabo. Na temo *Museums and contested histories. Between Memory and Oblivion* so mednarodno konferenco pripravili ICOM Slovenija, Skupnost muzejev Slovenije, Filozofska fakulteta v Ljubljani (Oddelek za sociologijo) in Muzej novejšje zgodovine Slovenije.²²

Branko Šuštar

Povzetek

Prispevek predstavlja vsebino mednarodne muzejske konference ICOM, ki so jo septembra 2017 v obalnem južnošvedskem mestu Helsingborg pripravili muzealci iz Nemčije in vseh nordijskih držav pod naslovom *Difficult Issues*.

²¹ Maritime Museum of Denmark, <http://mfs.dk/en/wp-content/uploads/sites/2/2016/06/Maritime-Museum-of-Denmark.pdf> (pridobljeno, 9. 9. 2019).

²² *Museums and contested histories*, <https://museumsandcontestedhistories.wordpress.com/>

Vsebinsko je bila osredotočena na težavna muzejska vprašanja, težavne teme. Tematika je bila vsebinsko zelo raznolika in človeško občutljiva. Poleg držav organizatorjev so sodelovali s prispevki posamezni muzealci iz ZDA, Italije, Velike Britanije in Severne Irske, Estonije, Poljske in iz Slovenije (Museums and presentation of education, wars and the socialist period as problematic memories – experiences in Slovenia). Vsebina konference je dostopna na spletu: *Difficult Issues*, <http://www.icom-helsingborg-2017.org/conference/>.

Od leta 1985 deluje v mestu Helsingborg v šolski stavbi iz 1866 tudi šolski muzej Helsingborgs Skolmuseum. Za muzej s pomočjo občine skrbi društvo, ki z zbirkami, razstavno dejavnostjo in publicistično dejavnostjo zavzeto predstavlja zgodovino šolstva v mestu in okolici.

Helsingborgs Skolmuseum, <http://www.skolmuseum.se>

Summary

Difficult Issues - ICOM Germany and ICOM Nord conference in Helsingborg, Sweden, September 21-23, 2017

The article presents the content of the ICOM conference *Difficult Issues* organised in September 2017 in the coastal town of Helsingborg in southern Sweden by museums in Germany and the Nordic countries. The presented papers were diverse and took a humanist approach. In addition to the organiser countries, there were also individual museum representatives from the USA, Italy, the UK, Estonia, Poland and Slovenia (Museums and the presentation of education, war and the socialist period as problematic memories – experiences in Slovenia). The conference content can be accessed online: *Difficult Issues*, <http://www.icom-helsingborg-2017.org/conference/>.

Since 1985, the school building in Helsingborg, dating from 1866, has housed the museum Helsingborgs Skolmuseum. In addition to the municipality, the museum is run by a society, which through collections, exhibitions and publications enthusiastically presents the history of schooling in the town and the area.

Helsingborgs Skolmuseum, <http://www.skolmuseum.se>